

Щербатюк Б. А. ТВОРЧИСТЬ КАРЛА РОДЖЕРСА В АЛЬТЕРНАТИВНИХ КОНТЕКСТАХ ОЦІНЮВАННЯ

У статті аналізуються витoki творчості, теоретична концепція і психотерапевтична практика Роджерса у трьох альтернативних контекстах оцінювання: перший тип оцінювання – автаркичний, другий тип оцінювання спирається на порівняльний аналіз альтернативних концепцій, третій пов'язаний із спробами визначити більш загальний контекст описування, стосовно якого концепція, яка оцінюється, розглядається як частина або етапи деякого складного цілого, яке еволюційно змінюється. Клієнт-центрована психотерапія Роджерса розглядається як окремий метод і окрема концепція, які, без сумніву, є ефективними, але тільки для певної клієнтури сучасного психотерапевта.

Ключові слова: масові неврози, клієнт-центрована психотерапія, контекст оцінювання, автаркичний контекст оцінювання, самоактуалізація, триада Роджерса.

Scerbatjuk B. A. CREATIVITY CARL ROGERS IN ALTERATE CONTEXTS EVALUATION

The paper analyzes the origins of creativity, the theoretical concept and the practice of psychotherapy Rogers in three alternative evaluation contexts: the first type of evaluation - self-sufficient, a second type of evaluation is based on a comparative analysis of alternative concepts, and the third is associated with attempts to define a more general context of the description, in relation to which the concept of the estimated considered as part of, or steps of a complex, changing evolution of the whole. Client-centered therapy of Rogers is regarded as a private method and private concept that is certainly effective, but only for a certain clientele of modern psychotherapy

Keywords: mass neurosis, client-centered therapy, the context of evaluation, self-sufficient context of evaluation, self-actualization, the triad of Rogers.

УДК 159.92

Якимчук Б. А. (м. Умань)

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ
ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ ПІДЛІТКІВ**

У статті розглядаються деякі теоретичні підходи, які розкривають психологічні закономірності розвитку творчого мислення у підлітковому віці.

Ключові слова: мислення, творче мислення, підлітковий вік, пізнавальна мотивація.

Постановка проблеми. Останнім часом помітно збільшується сума знань, які необхідно засвоїти учневі, зростають соціальні вимоги до підвищення загальноосвітнього рівня особистості та розвитку її інтелекту. При цьому виникає протиріччя, яке полягає в тому, що для розв'язання задач, що постають перед особистістю в процесі життєдіяльності, важливим є розвиток різних сторін та властивостей мислення, формування мисленневих дій та прийомів. Оперування засвоєними шаблонами, аналогами не веде до продуктивного розв'язання завдань, що постають перед особистістю. Тому у психолого-педагогічних дослідженнях значне місце відводиться проблематиці розвитку мислення учнів (зокрема творчого) у різні вікові періоди.

З огляду на це цікавим для досліджень є підлітковий вік, оскільки саме в цьому віці у процесі навчання відбуваються істотні зміни в розвитку мисленневої діяльності. Підліток вже здатний систематично вивчати основи наук. Зміст та логіка викладу навчальних дисциплін, характер засвоєння знань вимагає розвиненої здатності самостійно мислити, міркувати, порівнювати, узагальнювати і робити висновки.

Мета дослідження – на підставі аналізу теоретичних досліджень виявити психологічні закономірності розвитку творчого мислення у підлітковому віці.

Підлітковий вік – це період інтенсивного інтелектуального розвитку, який характеризується високим рівнем розвитку здатності до абстрактного мислення та узагальнень, вміння доводити і розбиратися в доведеннях.

Л. С. Виготський писав про те, що мислення в цьому віці не є однією з функцій серед інших [1]. Розвиток мислення має цілеспрямоване, ключове, вирішальне значення для всіх інших функцій та процесів. Мислення в підлітковому віці змінюється якісно і кількісно, набуває нових, складніших форм.

Щодо змісту мислення, на початку підліткового віку переважає конкретне мислення, перехід до абстрактного відбувається за допомогою конкретних ситуацій, абстрактне мислення є кількісно домінуючою формою, але воно характерне для старшого підліткового віку. Завдяки оволодінню логічним мисленням відбуваються глибокі зміни в змісті мислення.

К. М. Гуревич зазначає, що саме в підлітковому віці відбувається стрибок у розвитку логічного мислення [2]. Інші дослідники виокремлюють особливості логічного мислення, які набувають найважливіших змін у цьому віці. Підлітки починають цікавитися не тільки конкретними фактами, але й їх аналізом, пошуком причин, прагнуть виокремлювати головне, істотне в матеріалі, оволодівають умінням обґрунтовувати, доводити певні положення, робити узагальнення. З розвитком абстрактного мислення наочні компоненти мислення не зникають, а зберігаються і розвиваються, продовжуючи відігравати істотну роль в загальній структурі мислення. Головною тенденцією розвитку мислення підлітків, на думку В.А. Крутецького, є становлення абстрактного мислення [4]. Разом з тим у більшості підлітків зберігається невисокий рівень розвитку аналітико-синтетичної діяльності. Деякі з них відчують труднощі при встановленні причинно-наслідкових зв'язків, причому вони легше встановлюють причини подій чи явищ, ніж наслідки. Набагато складніше підліткам оперувати негативними судженнями, роблячи з них негативні висновки щодо якогось конкретного випадку. Ще складніше підлітку робити окремий висновок з двох загальних положень, оперувати обмеженими висновками та виключеннями. Більшою мірою підлітки володіють індуктивним методом.

О. П. Сидорова на підставі проведених досліджень зробила висновок про те, що в підлітковому віці розвивається абстрактна форма визначення різних складових проблемної ситуації, значно розширюються і поглиблюються можливості її дослідження. Підлітки вже здатні здійснювати багатосторонній аналіз предметних умов задачі і виявляти компоненти її розв'язання, здійснювати пошук інформації як у конкретній, так і в абстрактній формах. Крім цього, формується вміння логічно обґрунтовувати свій вибір, самостійно знаходити причини і наслідки, тобто відбувається удосконалення теоретичного мислення.

В підлітковому віці різко зростає значущість причинних зв'язків у мисленні дитини, причому спочатку сильно переважає інтерес до причин явищ: у своїх судженнях дитина переважно прагне відповісти або одержати відповідь на запитання «чому?». Пізніше співвідношення змінюється в бік зростання числа прогресивних запитань порівняно з регресивним: підлітка починає цікавити майбутнє, його мислення спрямовується на розкриття наслідків.

Спочатку встановлюються одиничні причинно-наслідкові зв'язки в окремих наочних ситуаціях, пізніше підліток стає здатним розуміти загальні закономірності.

Підлітковий період характеризується виникненням почуття дорослості. Це новоутворення впливає і на характеристики мислення: розвивається само-

стійність, критичність мислення – прагнення мати власну думку, свої погляди і судження з різних питань. Змінюється взаємовідношення мислення і мовлення, а також мислення і наочно-образного змісту сприймання, уявлення. Взаємодія мислення і мовлення виявляється в наступних моментах: по-перше, значну роль у мовленні починають відігравати терміни, значення яких встановлюється з контексту певної системи наукових знань, незалежно від випадкових нашарувань, яких вони можуть набувати в тій чи іншій ситуації; по-друге, іншим виявом того самого зрушення в мисленні є метафоричне, переносне значення слів – це те узагальнене значення, якого слово набуває з контексту; по-третє, особливо загострено виявляються особливості мовленнєвої форми мислення у вмінні оперувати формулами з буквеними позначеннями (зокрема, при вивченні алгебри).

Розвиток мисленнєвої діяльності позитивно впливає на удосконалення та активізацію всіх психічних процесів: уваги, сприймання, пам'яті. У підлітків збільшується обсяг пам'яті не лише за рахунок кращого запам'ятовування матеріалу, але й завдяки його логічному осмисленню. Пам'ять підлітка набуває характеру організованих, регульованих та керованих процесів. Відбувається прогресивний розвиток вербальної пам'яті, зниження продуктивності образної пам'яті. Спостерігаються прогресивні зміни в розвитку довготривалої та короткочасної пам'яті, провідне місце починає займати вербальна пам'ять. Увага та сприймання також підлягають змінам: стають цілеспрямованими та аналізуючими.

Головним показником зміни психічного стану в підлітковому віці є потреба в самостійності та самоствердженні, в індивідуальному підході до розв'язання поставлених задач. Особливо яскраво це виявляється у підлітків з переважанням креативного компоненту мислення, які включені до традиційного процесу навчання. Учні, які є слабко встигаючими, виявляються більш самотніми, ніж слухняні дисципліновані школярі з розвиненим логічним аспектом мисленнєвої діяльності. У них на все є своя думка, своя позиція, яка іноді суттєво відрізняється від загальноприйнятої. Саме в цей період педагоги відзначають різке зниження у таких учнів рівня мотивації до навчання в традиційному навчальному процесі. Школярі з більш розвиненим логічним компонентом мисленнєвої діяльності, навпаки, навіть при зниженій мотивації, успішніші в традиційному навчальному процесі, але менш активні в творчій навчально-пізнавальній діяльності.

У підлітковому віці відбувається як розвиток мислення загалом, так і творчого мислення. Оскільки, на думку багатьох дослідників, підлітковий період є переломним і в розвитку творчого мислення, в підлітковому віці закладаються основи як логічного, так і творчого мислення.

Психологи донині не дійшли до єдиного розуміння феномену творчості, і самі вони визнають, що і нині психологія творчості є одним з найменш розроблених розділів психології. Це пояснюється як специфікою самого предмету дослідження, так і обмеженнями, які вносяться природничо-науковою методологією, які можна сформулювати таким чином.

По-перше, значні творчі досягнення, відкриття не вдається відтворити в експерименті, досвіді. Експериментально можливо досліджувати лише процес розв'язання нескладних задач. Дані про процес прояву значних відкриттів одержані переважно шляхом вивчення та опису їх самими науковцями.

По-друге, при дослідженні процесу розв'язання творчих задач використовується прийом «мислення вголос». Разом з тим, момент досягнення пра-

вільного розв'язання творчої задачі – «освянення» не піддається рефлексії. Усвідомлюються лише моменти до та після виникнення розв'язання.

По-третє, повністю формалізувати алгоритм пошуку розв'язання творчої задачі можливо лише для простих задач малої розмірності, для складних задач розмірність моделі надто висока і не піддає огляду.

Інтегруючи функцію для всіх методологічних підходів до дослідження творчості виконує особистісний підхід, оскільки зовнішні і внутрішні потреби особистості спонукають її до творчої діяльності, але й сам творчий акт відбувається на орієнтаційному етапі діяльності, тобто у процесі творчого мислення.

Для розкриття сутності творчого мислення ми будемо спиратися на основні результати досліджень, одержаних у рамках когнітивного підходу, предметом вивчення якого є внутрішні психічні механізми. Слідуючи С. Л. Рубінштейну, розглянемо мислення у зв'язку з його джерелом – проблемною ситуацією.

Оскільки мислення є опосередкованим відображенням дійсності у її зв'язках та відношеннях, наявність проблемної ситуації свідчить про існування неадекватного бачення проблеми в неіснуючих зв'язках, а розв'язання її передбачає визначення її адекватного стану.

Мислення при розв'язанні проблемної ситуації має наступну динаміку:

За типової ситуації – розв'язання знаходиться на понятійному рівні. За неможливості розв'язати задачу в поняттях відбувається перехід на нижчий рівень – вербальний.

У цей момент у суб'єкта з'являється підвищена мовно-рухова активність, він проговорює ситуацію, формуючи її образ. Суб'єкт відчуває пізнавальні труднощі, які супроводжуються емоційними переживаннями невизначеності (здивування). Зазвичай на цьому етапі з'являється значна емоційна напруженість, емоційний вибух, який, з одного боку, зумовлений трудностю подолання психологічної інерції, стереотипів, а з іншого – дає енергію для запуску наступного процесу пошуку розв'язання (на нижчих рівнях).

Ведеться пошук розв'язання шляхом маніпулювання образами, як еластичнішими, багатшими та менш узагальненим матеріалом – працює уява.

Наступний рівень – предметно-чуттєвий для роботи з інформацією на образному рівні.

Теоретичний аналіз психологічної літератури з психології творчості свідчить про важливість як когнітивного, так і особистісного чинників в процесі розвитку творчого мислення. Фактично у реальному житті не можна відділити ці два компоненти, поділ здійснюється умовно для зручності проведення емпіричних досліджень.

Таким чином, творче мислення розвивається відповідно до загальних законів розвитку. В навчальній діяльності творче мислення виступає своєрідною рушійною силою розвитку, оскільки воно доповнює, ускладнює, інтегрує вже існуючі зв'язки, формує стійке поєднання психічних процесів та особистості дитини, і може слугувати основою навчання і виховання.

У підлітковому віці творче мислення отримує поштовх у розвитку, входить до системи внутрішньо психічних зв'язків навчально-пізнавальної діяльності, закріплюється під контролем особистості. Підлітки характеризуються власне дослідницьким ставленням до дійсності, інтересом до співставлення фактів та встановлення причин тих чи інших подій. Саме в підлітковому віці багато вчених починали свою творчу діяльність. Л.С. Виготський вважав від-

мітною рисою підліткового віку внутрішню тенденцію до продуктивності. Саме в цей період, на думку О.М. Матюшкіна, відбувається різке зростання індивідуальних відмінностей в розвитку самостійності мислення дітей, активності і постановці дослідницьких питань в пошуку їх розв'язання. Тому підлітковий вік розглядається як сенситивний для розвитку творчого мислення [5].

У підлітковому віці змінюються і мотиви, пов'язані з навчальною діяльністю. Їх розвиток має кілька напрямків, зокрема, 1) інтерес до окремих фактів поступається місцем інтересу до закономірностей, яким підпорядковуються явища природи; 2) інтереси стають стійкішими, активнішими, дієвішими; 3) інтереси диференціюються за сферою знань і набувають особистісного характеру.

Здійснений аналіз свідчить про те, що підлітковий вік є одним із важливих етапів у розвитку інтелектуальної та творчої сфери мислення індивіда. Підлітковий вік характеризується значними стрибками у формуванні всіх сфер пізнавальної діяльності, в становленні особистості, і все це впливає та збагачує творче мислення підлітка. Ще Л. С. Виготський та Д. Б. Ельконін обґрунтували принцип виникнення нового на основі зміни старого у ході засвоєння змісту навчальної діяльності, який доцільно застосувати і для пояснення розвитку творчого мислення.

Змінам підлягає і навчальна діяльність підлітків. Метою є не тільки засвоєння навичок учіння і праці, але й вироблення навичок самостійності у навчанні. Підлітки вже мають досить значний запас знань та вмінь, здатні застосовувати ці знання та вміння у довільній діяльності. Навіть шкільні завдання вже передбачають творчу активність, формують біглисть мислення, навчальні дисципліни різноманітні, складні та вимагають значних зусиль.

В особистісному аспекті творче мислення підлітків розвивається при підтримці самостійної і вільної активності, вольових зусиль особистості. Крім цього, творче мислення підлітків ґрунтується на гармонійному поєднанні теоретичної, символічної, емпіричної, аналітико-синтетичної та абстрактно-логічної форм мисленнєвої діяльності, засвоєних у ході предметного навчання.

Аналіз психологічної літератури свідчить про те, що на розвиток творчого мислення у підлітковому віці впливає фундаментальна перебудова всіх сфер особистості (мотиваційно-потребової, вольової, самосвідомості та ін.). Лише позитивний розвиток підлітка свідчить про позитивний вплив цих змін на творче мислення. Однією з таких змін є перехід до більш збалансованої і включеної до свідомості мотивації. Творча діяльність в цей період має в основі не тільки спонтанні мотиви пізнання (як це було у молодшому шкільному віці), але й значною мірою на творчих цілях. На думку Я. О. Пономарьова, для підлітків творче пізнання стає значущим і підкріплюється позитивними емоціями [7]. Цілі діяльності набувають статусу цінностей, а творча активність часто приносить їм задоволення від самого процесу. При усвідомленні підлітком значущості творчого мислення, воно стає для нього суб'єктивно значущим.

Специфікою підліткового періоду є те, що особистісні властивості суттєво впливають на розвиток творчого потенціалу. Здібності підлітків, що розвиваються у ході навчання, можуть переростати в обдарованість.

У загальному плані творче мислення підлітків залежить, насамперед, від інтелектуальної активності і здатності особистості до саморозвитку. Важливо, що підліток мав можливість реалізувати свій творчий потенціал. Умовами його реалізації виступають зовнішні (зміст та форма навчальної діяльності) та внутрішні чинники (особливості структури творчого мислення).

При розробці проблеми творчого мислення в підлітковому віці численні дослідники відзначають значну роль навчальної діяльності для його формування. Разом з тим розвиток творчого мислення, як і мислення загалом має не спонтанний характер, а відбувається в процесі цілеспрямованого навчання індивіда. Зміна змісту навчання сама по собі не веде до розумового розвитку, спеціальні мисленнєві операції та дії вимагають спеціально організованого навчання. У випадку спеціального відбору матеріалу та формування раціональних умінь самостійної роботи процес формування мисленнєвих дій та операцій можна прискорити. Для розвитку творчого мислення недостатньо формування правильних раціональних способів мисленнєвої діяльності. До таких прийомів належать прийом конкретизації, коли абстрактним даним надається конкретніших форм, прийом абстрагування, коли відкидаються конкретні деталі, прийом аналогії, прийом постановки аналітичних запитань тощо. Залежно від вимог діяльності розвивається інертність чи гнучкість мислення, його творчий характер.

Традиційна система навчання не завжди сприяє розвитку гнучкості мислення у школярів внаслідок переважання шаблонів у навчанні. З іншого боку, гнучкість мислення є результатом індивідуально-психологічних властивостей особистості. Розвивати гнучкість мислення можливо шляхом цілеспрямованого виховання рухливості, гнучкості мислення, стимуляції пошуку активності, використання різних методів навчання, у тому числі й ігрових. Нині відомі різноманітні теорії, які намагаються розв'язати проблему розвитку продуктивності мисленнєвої діяльності. Кожна теорія намагається розв'язати питання про співвіднесення необхідності засвоєння учнями значної кількості знань, формування умінь та навичок з розвитком у них самостійного творчого мислення. У психології навчання відомі різні методи розвитку творчого мислення, зокрема, проблемне навчання, формування теоретичних узагальнень, формування засобів саморегуляції творчої діяльності, оволодіння продуктивними мисленнєвими діями, особистісно-орієнтоване навчання, використання алгоритмічних та евристичних прийомів для розвитку мислення, моделювання творчої діяльності за допомогою процесу розв'язання творчих задач та використання утруднюючих умов та ін. Разом з тим проблема співвідношення процесів засвоєння учнями значної кількості знань і процесів розвитку творчого мислення донині залишається актуальною та малодослідженою. Складнощі у дослідженні цієї проблеми полягає у наявності певних суперечностей: з одного боку, результати досліджень свідчать про ефективність використання різних програм для розвитку творчого мислення учнів; з іншого – масове впровадження цих програм у практику шкільного навчання викликає серйозні труднощі та перешкоди.

Аналізуючи цю проблему, Я. О. Пономарьов зазначав, що іноді виникають суперечності між завданнями засвоєння навчального матеріалу та розвитком творчого мислення [7]. Можливості стимулювання розумового розвитку полягають у формуванні змісту навчального матеріалу. Підвищення теоретичного рівня навчального матеріалу веде до зростання розумових здібностей учнів. А.Б. Коваленко вважає, що знання лежать в основі розуміння творчих задач і є передумовою їх успішного розв'язання [3]. Знання є основою творчого мислення, хоча в певний час знання можуть перешкоджати проявам творчого мислення.

Вимоги соціального середовища, найближче оточення, традиції та установки в навчанні можуть або стимулювати, або придушувати творче мислен-

ня. Зокрема, формуванню творчого мислення сприяє заохочення різних форм творчого продукту в сім'ї, школі, орієнтація дитини на творче розв'язання проблем, відсутність перешкод у відношеннях, спонтанність та ініціатива дитини, можливість маніпулювати предметами і думками, навчання увазі до сигналів навколишнього середовища, вплив у напрямку визнання дитиною цінності творчих рис власної особистості. Перешкодою для формування творчого мислення є конформізм, піддатливість впливам, наслідування, ригідність мислення, бажання знайти відповідь відразу, відсутність критичності мислення.

До бар'єрів творчого мислення відносяться розумове і фізичне виснаження, дрібні подразники, шум, стурбованість проблемами, депресія, озлобленість, робота з необхідності. У більшості випадків на прояви творчого мислення негативно впливають часові обмеження та атмосфера змагання між індивідами.

На ефективність формування творчого мислення впливає діяльність педагога з управління діяльністю учнів. Можна виокремити наступні компоненти діяльності вчителя у процесі керівництва формуванням творчого мислення і діяльності учнів: постановка близьких і далеких цілей, орієнтування учнів на досягнення цих цілей, активізація та стимуляція пізнавальної діяльності учнів та їх творчого мислення для оволодіння новими прийомами і способами одержання інформації, строго індивідуальний підхід до кожного учня з урахуванням його специфічних особливостей, створення оптимального психологічного клімату, розвиток і використання колективних взаєностосунків та особистих комунікацій для всього процесу навчання і формування творчого мислення. М. О. Холодна на перший план висуває такі форми діяльності вчителя: розробка індивідуальних стратегій навчання різних дітей, навчально-педагогічна діагностика, індивідуальне консультування тощо.

При роботі з учнями вчителю важливо використовувати такі способи педагогічного впливу, які пов'язані зі створенням у навчанні таких умов, які б сприяли самостійній роботі учнів. Зокрема, мотивація може виступати і як пряме спонукання учнів до діяльності, і як створення умов для внутрішньої мотивації цієї діяльності.

Забезпечити високий рівень розвитку творчого мислення учнів можливо тільки при підвищеній значущості мотивів, використанні спеціальних засобів (завдань, інструкцій, оцінок тощо), що формують структурні компоненти та механізми саморегуляції творчого мислення. О. М. Матюшкін вважає, що у тих випадках, коли внутрішнє замовлені самої виконуваною діяльністю та інтересом до предмету, відсутня пізнавальна мотивація, то у цьому випадку відсутнє самостійне виявлення проблем, пошук їх розв'язання тощо [5]. Наявність оптимального рівня мотивації вважається необхідним для успішного здійснення будь-якої діяльності.

Мотивація є «новоутворенням» творчої навчально-пізнавальної діяльності школярів і виступає як активність особистості, спрямована на оволодіння у ході цієї діяльності продуктивними мисленнєвими діями, які можуть використовуватися для творчого перетворення дійсності, навчально-пізнавальної та майбутньої професійної діяльності.

Висновки. Таким чином, узагальнюючи теоретичні підходи до проблеми розвитку творчого мислення в підлітковому віці, слід зазначити наступне. На розвиток творчого мислення підлітків значною мірою впливають методи навчання і стосунки з дорослими та однолітками. Однією з важливих умов розвитку творчого мислення підлітків є їх включення до активної пізнавальної творчої діяльності, яка дозволяє проявляти максимум активності в оволо-

дінні новими знаннями і вміннями. Крім цього, важливою умовою розвитку творчого мислення підлітків є формування високого рівня пізнавальної мотивації, яка виражається у пізнавальному інтересі, що виявляється в ініціативі та самостійності здобуття знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Выготский Л. С.* Воображение и творчество в детском возрасте: Психологический очерк / Л. С. Выготский. – М. : Просвещение, 1991. – Вып. 3. – 93 с.
2. *Гуревич К. М.* Умственное развитие школьников: критерии и нормативы / К. М. Гуревич, Е. И. Горбачева. – М. : Наука, 1992. – 122 с.
3. *Коваленко А. Б.* Проблеми емпіричних досліджень в психології творчості / А.Б. Коваленко // Проблеми емпіричних досліджень в психології. – Вип. 2. – К. : Гнозис, 2009. – С. 43-47.
4. *Крутецкий В. А.* Психология подростка / В. А. Крутецкий, Н. С. Лукин. – М. : Мысль, 1958. – 240 с.
5. *Матюшкин А.М.* Концепция творческой одаренности / А. М. Матюшкин // Вопросы психологии. – 1989. – № 6. – С. 29-33.
6. *Моляко В. А.* Психология решения школьниками творческих задач / В.А. Моляко. – К. : Радянська школа, 1983. – 94 с.
7. *Пономарев Я. А.* К теории психологического механизма творчества / Я. А. Пономарев // Психология творчества: Общая, дифференциальная, прикладная. – М. : Наука, 1990. – 435 с.

Якимчук Б. А. ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ ПОДРОСТКОВ

В статье рассматриваются некоторые теоретические подходы, которые показывают психологические закономерности развития творческого мышления в подростковом возрасте.

Ключевые слова: мышление, творческое мышление, подростковый возраст, познавательная мотивация.

Yakimchuk B. A. PSYCHOLOGICAL FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING TEENS

Article discusses some theoretical approaches that reveal the psychological patterns of the development of creative thinking in adolescence.

Keywords: thinking, creative thinking, adolescence, cognitive motivation.

УДК 159.92

*Якимчук Б. А., (м. Умань)
Гуртовенко Н. В. (м. Умань)*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

У статті розглядаються деякі психологічні показники готовності майбутніх педагогів до професійної самореалізації. Готовність полягає у спрямованості особистості на діяльність, у її позитивному емоційному забарвленні та керується відповідними потребами та мотивами. Аналіз літературних джерел з проблеми готовності до професійної діяльності показав, що більшість дослідників виділяють знання, вміння, досвід застосування їх на практиці, позитивне ставлення студентів до професії педагога. Така готовність являється результатом підготовки до майбутньої діяльності.

Ключові слова: психологічна готовність, професійна самореалізація, структура психологічної готовності.